

23. Рева О.М. Проблема врахування людського чиннику у критеріях раціонального оцінювання привабливості інвестиційних проектів / Рева О.М., Амірсеїдова Л.М., Гусейнова Н.Н. // Вісник Національного транспортного університету. В 2-х ч. Ч.1. - К.: НТУ, 2009. – Вип. 19. – С.314-320
24. Самохвалов Ю.Я. Экспертное оценивание: методический аспект / Ю.Я. Самохвалов, Е.М. Науменко. – К.: ДУИКТ, 2007. – 362 с.
25. Суходольский Г.В. Основы математической статистики для психологов / Г.В. Суходольский. - Л.: ЛГУ, 1972.- 430 с.
26. Чуев В.И. Прогнозирование количественных характеристик процессов / В.И. Чуев, Ю.Б. Михайлов, В.И. Кузьмин. - М.: Сов. радио, 1975. - 400 с.

УДК 658:005.622:33

СХЕМА ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

А.В. Ружицький

Постановка проблеми. В багатьох державах підприємництво знаходиться в стані постійної боротьби та гострої конкуренції. Стійкі «правила» не існують ні для партнерів, ні, в певному сенсі, для держави. Підприємства змушені постійно пристосовуватися до недосконалості законодавчої бази, браку кваліфікованих працівників, зношеності виробничого обладнання, дефіциту оборотних коштів, жорсткої монетарної та податкової політики держави, неплатоспроможності партнерів та інших несприятливих умов. Неповне завантаження потужностей, а тому і неефективне їх використання, а тим більше руйнування створеного виробничого, технологічного, науково-технічного та кадрового потенціалу підприємства представляє загрозу економічним основам життєдіяльності підприємства. Жодне підприємство не може відчувати себе в економічній безпеці, якщо його продукція не затребувана ринком. Підприємство, що виготовляє фактори виробництва, не може відчувати себе в безпеці, якщо відбувається довгий спад в технологічному розвитку економіки країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фахівці наводять різний склад та кількість принципів функціонування механізму підвищення економічної безпеки підприємства. Так О. Яременко виокремлює шість принципів [1]: безумовне задоволення як загальних потреб підприємства, так і його робітників; гнучкість структури економічного потенціалу; постійне очікування загроз; здатність структури управління швидко реагувати на загрози та ефективно використовувати існуючі можливості; адекватна інформаційна забезпеченість процесів планування та використання стратегій підприємства; усвідомлення суспільством важливості створення сприятливих умов для здійснення підприємством заходів з підтримки власної економічної безпеки. Проте варто зазначити, що перший з наведеного переліку є, цілком, а не принципом, а останній – є неконтрольованим з боку підприємства, так як відноситься до зовнішнього середовища. У випадку, коли певні управлінські дії носять упорядкований характер, тобто підпорядковуються певним принципам, при їх здійсненні дотримується визначена послідовність та інші ознаки впорядкованості, то такі дії є проявом певної політики підприємства. Тоді й результат таких дій – в даному випадку - економічна безпека є наслідком реалізації певної політики підприємства. В даному контексті, на думку автора, цілком правильно наголошують В.В. Васильців та О.Р. Ярошко, що безпека підприємства (зазначені автори розглядають фінансову безпеку) є результатом політики підприємства із забезпечення її належного рівня [2, с.136]. Відзначимо, що значна кількість дослідників розглядають політику як систему дій, спрямовану на досягнення конкретних цілей. І. Ансофф визначає, що політика - це можливі рішення і стосовно стратегії вона є "оболонкою", всередині якої розробляються і приймаються стратегічні рішення [3, с.52]. М. Мескон розуміє під політикою загальне керівництво для дій і прийняття рішень, яке полегшує досягнення цілей [4]. З позиції В. Дафта Р.Л, політика підприємства представляє систему чітко сформульованих, незалежних від часу принципів, під впливом яких рішення і повсякденна діяльність підприємства набувають того чи іншого напрямку [5, с.106]. Означений вище підхід ґрунтується на визначенні політики з позиції загальних орієнтирів управління і, на погляд автора, підмінює «політику» «тактикою» досягнення стратегічних цілей, і частково самою системою цілей підприємства. Проте існує й інший підхід, який розглядає політику як сукупність форм, методів, принципів, правил для прийняття рішень,

спрямованих на досягнення цілей підприємства[6]. В даному розумінні політика представляє собою план або модель дій і є більш коректним. На думку автора «політика» - це система принципів, форм, методів та правил у відповідності до яких і здійснюються ті чи інші дії (в сфері фінансів, персоналу, технологій ін.). Так, С.Ф. Покропивний вважає, що саме фінансова складова вважається провідною й вирішальною, оскільки за ринкових умов господарювання фінанси є "двигуном" будь-якої економічної системи [7]. Аналогічну позицію займає І.А. Бланк, вказуючи на ключову роль фінансової складової економічної безпеки, зазначаючи що саме ця складова є основою системи економічної безпеки підприємства[8]. Але, взаєморозрахунки підприємства опосередковують його взаємодію з контрагентами у фінансовому середовищі, а тому їх логічно визначити як головний об'єкт управління у фінансовій складовій економічної безпеки, а, враховуючи її визначальну роль, і в підвищенні загальної економічної безпеки підприємства. В даному контексті Л.Т. Шваб визначає фінансову безпеку як застосування менеджментом підприємства принципу дотримання критичних строків кредитування; створення інформаційного центру з дебіторської та кредиторської заборгованості [9, с.313]. Л. Носач також підкреслює, що основні суб'єкти управління перебувають у сфері фінансового менеджменту (зазначений автор має на увазі управління кредиторською та дебіторською заборгованостями), при цьому, на погляд автора, правильно доповнює, що їх рішення повинні бути погоджені з фахівцями, що займаються продажами та закупівлями, з юридичними службами підприємств[10].

Постановка завдання. Завданням даної статті є запропонувати схему функціонування механізму підвищення рівня економічної безпеки підприємства, визначити схему механізму підвищення економічної безпеки підприємства, та запропонувати основні принципи, яких слід дотримуватися при конструюванні та забезпеченні функціонування означеного механізму.

Виклад основного матеріалу дослідження. Коротко схема функціонування механізму підвищення рівня економічної безпеки підприємства, зображена на рис.1 може бути описана наступним чином. З врахуванням поточного рівня економічної безпеки здійснюється розробка (коригування загальної стратегії підприємства. Це включає і постановку цілей, на досягненні яких акцентують увагу при визначенні сутності економічної безпеки значна кількість дослідників. Потім, враховуючи принципи побудови механізму, формуються його основні блоки, які відповідають головним функціональним складовим. Зазначимо, що в залежності від специфіки підприємств кількість та склад таких блоків можуть бути різними. На рис.1 наведено блоки, які, на думку автора, є найбільш типовими для більшості промислових підприємств. Поєднуючи різні блоки, формується конкретний набір інструментів конкретні принципи та послідовність їх застосування в кожному з основних напрямів підвищення рівня економічної безпеки. Для забезпечення зворотного зв'язку постійно здійснюється моніторинг стану підприємства, а в його рамках – оцінка рівня економічної безпеки. Це дозволяє відслідковувати ефективність здійснюваних заходів та співставляти поточний рівень безпеки підприємства з його стратегіями і при необхідності коригувати стратегії, або ж блоки та напрями (інструменти в рамках напрямів) функціонування механізму підвищення економічної безпеки підприємства.

Висновки з даного дослідження. Взаєморозрахунки підприємства опосередковують його взаємодію з контрагентами у фінансовому середовищі, а тому їх логічно визначити як головний об'єкт управління у фінансовій складовій економічної безпеки, а, враховуючи її визначальну роль, і в підвищенні загальної економічної безпеки підприємства. Основні принципи, яких слід дотримуватися при конструюванні та забезпеченні функціонування механізму підвищення економічної безпеки підприємства: системності, неперервності, ефективності, гнучкості, адаптованості. Враховуючи, що економічна безпека має певні функціональні складові, то логічно вважати її результатом системи відповідних політик, які системно інтегрують об'єкти, цілі, інструменти та суб'єктів управління у механізми управління. В цілому рівень економічної безпеки підприємства залежить від багатьох факторів в різних сферах, які відповідають відповідним функціональним складовим. Однією з ключових є фінансове забезпечення діяльності підприємства.

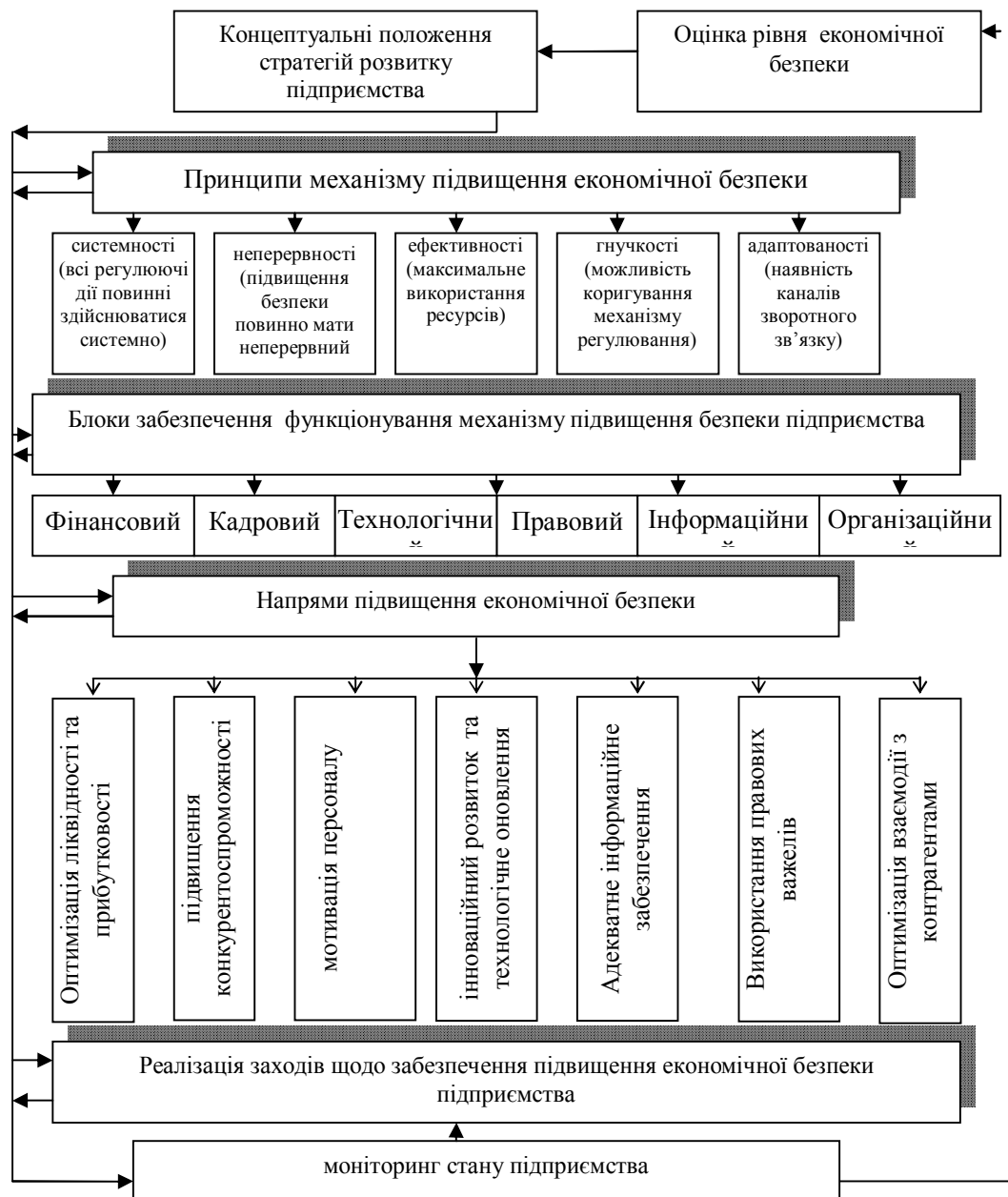

Рис.1. Схема механізму підвищення економічної безпеки підприємства

Література

1. Яременко О. Ф. Механізм управління економічною безпекою машинобудівного підприємства: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.04 /; Хмельницький національний ун-т. — Хмельницький, 2009. — 20 с.
2. Васильців Т.Г. Фінансова безпека підприємства: місце в системі економічної безпеки та пріоритети посилення на посткризовому етапі розвитку економіки / Т.Г. Васильців, О.Р. Ярошко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.2. – С. 132-136.
3. Ансофф И.. Новая корпоративная стратегия / Ансофф И., Эдвард Дж. Макдоннелл (при содействии)С. Жильцов (пер.с англ.). — С.Пб. : Питер, 1999. — 416с.
4. Мескон М.Х. Основы менеджмента / Мескон М.Х. Альберт М., Хедоури Ф. : пер. с англ. - М.: Дело, 1992. – 702 с.
5. Дафт Р.Л. Менеджмент: /Дафт Р.Л. Пер с англ.- СПб.: Изд-во «Питер»,2000.- 832с.
6. Дубровська Є.В. Формування диференційованої кредитної політики підприємств вантажного автотранспорту / Є.В. Дубровська // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. - №2(6). – С.14-21.
7. Економіка підприємства / за ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, [перероб. та доп.]. – К. : Вид-во КНЕУ, 2001. – 528 с.

8. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Вид-во "Ельга", "Ника-Центр", 2004. – 784 с.
9. Шваб Л.І. Економіка підприємства : [навч. посібник] / Шваб Л.І. – Житомир : ЖДТУ, 2004. – 459 с.
10. Носач Л.Л. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями в підприємствах оптової торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / Л.Л. Носач; Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. — Х., 2010. — 19 с.

УДК 658:656

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА ДЛЯ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сніжко І.С.

Постановка проблеми. Ринкова економіка змушує суб'єкти господарської діяльності знаходити нові напрямки ефективної господарської діяльності. Реалізувати такі наміри без впровадження інноваційної діяльності неможливо. Тому для кожного професійного учасника ринкового виробництва постає низка завдань в області планування, розробки та реалізації інноваційних рішень. Але ефективне впровадження в існуючу практику діяльності підприємств нових варіантів їх діяльності в більшості випадків неможливе без необхідної кількості фінансових ресурсів оптимальної вартості. Отже без ефективних фінансових джерел неможливою є і результативна інноваційна діяльність. Таким чином при прийнятті управлінських рішень щодо вибору та розробки раціональних варіантів вкладання фінансових ресурсів в інноваційну діяльність, в першу чергу, постає завдання пошуку та визначення необхідних фінансових ресурсів.

Аналіз літературних джерел. Аналіз робіт по темі дослідження показав, що в них недостатня увага приділена механізму формування фінансових ресурсів щодо їх використання в інноваційній діяльності, хоч саме інноваційна діяльність є головним напрямком розвитку підприємства.

Мета статті. Визначити методичні та практичні аспекти формування фінансових ресурсів підприємства для їх подальшого використання в інноваційній діяльності на основі розробки алгоритму розрахунку фінансових ресурсів з урахуванням вартості джерел фінансування.

Виклад основного матеріалу. Одним із важливих завдань фінансового менеджера є розрахунок суми фінансових ресурсів, що має підприємство в процесі господарської діяльності і планує ефективно використати. Серед низки таких завдань вагоме місце має визначення необхідних фінансових ресурсів для продуктивної інноваційної діяльності. Для вирішення цього завдання складено алгоритм розрахунку фінансових ресурсів підприємства, який наведено на рис. 1.

Перед початком розрахунків формується інформаційний масив (блок 1), що характеризує аспекти надходження та витрат грошових ресурсів підприємства. Він створюється на основі як внутрішньої достовірної та своєчасної інформації, так і зовнішньої: дані кредитного та фінансового ринків тощо. Для цього використовуються показники бухгалтерського, податкового, статистичного та оперативного обліку підприємства, в т.ч. фінансової звітності: звіт про фінансові результати підприємства, звіт про рух грошових коштів [1] та ін. У блоках 2-8 розраховуються показники, необхідні для визначення фінансового результату роботи підприємства за поточний період. В першу чергу формується дохід (Д) від операційної, фінансової, інвестиційної та надзвичайної діяльності як сума всіх грошових надходжень підприємства протягом даного періоду [1] (блок 2). Якщо підприємство є платником податку на додану вартість (блок 3) додатково визначається чистий дохід (ЧД) (блок 4):

$$\text{ЧД} = \text{Д} / 1,2 \quad (1)$$

Після проведених обчислень розраховуються затрати (ЗВ) від усіх вище зазначених видів діяльності (блок 5) а також амортизаційні відрахування (АВ), нараховані по всім необоротним активам за поточний період, в т.ч. основним засобам ($AB_{OЗ}$), нематеріальним активам (AB_{HA}) та іншим необоротним активам (AB_{in}) (блок 6), які необхідні для планування грошового потоку: